

Köszöntő

Módfelett izgalmas időket élünk. A 21. század harmadik évtizede mindjárt egy letaglózó globális sokkal köszöntött be, a világjárvány mindannyiunk számára valósággá tette az addig elképzelhetlent. Nem mintha az előző évtizedekben ne lettek volna válságok, amelyeket a világ sem lenyelni, sem kiköpni nem tudott, csak görgette őket maga előtt, mint galacsinhajtó bogár az elefánttűrőléket. A Coviddal mindez a nyakunkba borult, atombombaként robbantotta fel az addig magától értetődően kényelmesnek tekintett életünket. Szép számmal akadtak szektorok, amelyek brutális mértékben megszenvedték a korlátozásokat, a csőd szélére vagy azon is túl jutottak. A turizmus ágazata egyike volt a pandémia legnagyobb kárvallottjainak, mármint azokon az embertársainkon kívül, akiknek a járvány az életükbe vagy az egészségükbe került. A modern turizmus egyébként a globális fogyasztói társadalom ikonikus tevékenysége: az ember biológiai lététől és szükségleteitől tökéletesen idegen, egyfajta civilizációs-kulturális termék, amely azonban sok vonatkozásban levált a kultúrától, és önálló életre kelt. A jólét megkerülhetetlen szimbólumává vált. Mert ugyan mivel lehetne irigységet keltőbben hivatkozni az ismerősök és barátok előtt, mint méregdrága tengerparti szállodák nyugágyaiból posztolt Instagram-fotókkal?

A fenntarthatóság szempontjából a turizmus előkelő helyen tanyázik a „veszélyeztetett fajok” vörös listáján, hiszen egyfelől szükségletként nélkülözhető, másfelől számos látványosan pazarló tevékenység kapcsolódik hozzá, mint a repülés vagy a bőséges szállodai svédasztalos étkezések. Talán nem véletlen, hogy a képmutató fenntarthatóság széles körben elterjedt kifejezése (*greenwashing*) is a szállodaiiparból eredeztethető. Ennek ellenére dőreség lenne azt hinni, hogy a fogyatkozó erőforrások és a pusztuló környezet harapófogójába lassan

beszoruló világunkban csak úgy ki lehet hajítani a turizmust az emberiség léghajójának nagy gondolájából. Nem is szabad. Meg kell találni a turizmus helyét a fenntarthatóság valóságmátrixában, messze az önáltató, zöld illúziók birodalmától, erősíteni kell kulturális értékközvetítő jellegét, valamint a modern ember jóllétének, mentális és testi egészségének megőrzésében betöltött szerepét. Ez roppant kihívás, őszinteséget és bátor elszántságot feltételez, és még csak azt sem lehet mondani, hogy nem fog fájni. De igen, fájni fog: az ágazat szereplőinek kevesebb vendég és kevesebb jövedelem, lassabban megtérülő befektetések, a vendégeknek kevesebb luxus, szerényebb szolgáltatások, több kulturális élmény és fáradtság, és lényegesen kevesebb hivatkozni való. Ha esélyt akarunk adni magunknak, és különösen a jövő generációinak egy emberhez méltó, de fenntartható életre, ahhoz a turizmus területén (is) paradigmaváltás szükséges.

Jelen kötet minden egyes írása a tudomány hiteles képviselőinek őszinte szembenézése a valósággal, segítség az előttünk álló kihívások azonosításában, a problémák megoldásában, a másképp gondolkodásban. Tanulmányozzák ezeket a helyenként provokatívnak tűnő írásokat értő figyelemmel, pároljanak le belőlük új ötleteket és értékes gondolatokat! Higgyünk közösen abban, hogy a tudomány segítségével felülkerekedhetünk az előttünk tornyosuló nehézségeken, jobbá, szebbé, emberibbé és legfőképpen fenntarthatóbbá tehetjük a bennünket körülvevő világot! Roppant nagy szükség lenne rá.

Gelencsér András
az MTA levelező tagja, egyetemi tanár, rektor